

UZASADNIENIE

Orzeczeniem z dnia 24 października 2019 r. znak ON. (...)1. (...)2019.EH W. N. w S. utrzymał w mocy orzeczenie (...) do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności w S. z dnia 19 sierpnia 2019 r. znak WN. (...)1. (...)2019, którym ten zaliczył D. T. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności na okres do 31 sierpnia 2024 r. z powodu schorzeń o symbolach 01-U i 12-C. Zespół (...) stwierdził, że niepełnosprawność wnioskodawcy istnieje od urodzenia ustalony stopień od 3 sierpnia 2019 r. Ponadto Zespół orzekł, że D. T. nie wymaga odpowiedniego zatrudnienia, a kontynuacji nauki, nie wymaga szkolenia ani zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej ani też uczestnictwa w terapii zajęciowej. w orzeczeniu wskazano, że D. T. nie dotyczą ustalenia w zakresie konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz w konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, jako że jest on osoba powyżej 16 roku życia. W. N. stwierdził, że D. T., jako ucznia, nie dotyczy konieczność oceny możliwości zatrudnienia, ale wymaga on czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych. Zespół wykluczył konieczność sprawowania opieki nad D. T. z uwagi na brak całkowitej zależności małoletniego od otoczenia, w tym w zakresie higieny osobistej i karmienia oraz wykonywania czynności samoobsługowych czy ułatwiania kontaktów ze środowiskiem.

Odwołanie od orzeczenia W. N. w S. wniosła w imieniu małoletniego D. T. jego matka A. T. z dnia 14 grudnia 2011 r. domagając się jego zmiany poprzez zaliczenie jej syna do znacznego stopnia niepełnosprawności oraz weryfikacji wskazań dotyczących szkolenia specjalnego, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej, uczestnictwa w terapii zajęciowej, ponadto konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji. Składająca odwołanie zauważyła, że D. T. zakończy naukę w Ośrodku (...) - Wychowawczym w S. w czerwcu 2021 r. i zaistnieje konieczność jego przystosowanie do zatrudnienia. Jednocześnie wskazała, że z opinii placówki, w której małoletni aktualnie się uczy, wynika, że jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji. Jego czynności samoobsługowe mają charakter schematyczny. Nie jest w stanie przygotować sobie samodzielnie posiłku, zrobić zakupów. Traci orientację w przestrzeni. Ma problem z komunikacją z otoczeniem oraz z korzystaniem z komunikacją miejską. Zdaniem A. T. jej syn wymaga szkolenia, w tym specjalistycznego, uczestnictwa w terapii zajęciowej, zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej oraz konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz w konieczności stałego współudziału na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

W. N. w Województwie (...) w S. wniósł o oddalenie odwołania. Przytaczając treść przepisów dotyczących kwalifikowania do poszczególnych stopni niepełnosprawności organ wskazał, iż odwołująca się nie spełnia przesłanki zaliczenia do znacznego stopnia niepełnosprawności w postaci niezdolności do samodzielnej egzystencji. Nie wymaga on bowiem stałej lub długotrwałej opieki innych, nie jest całkowicie zależna od otoczenia w zakresie higieny osobistej i karmienia oraz w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego, ułatwianiu kontaktów ze środowiskiem.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

D. T. ma 17 lat. Mieszka z matką i dwojgiem młodszego rodzeństwa. Uczy się w ósmej klasie w Ośrodku (...) - Wychowawczym w S. w ramach kształcenia specjalnego.

Niesporne, a nadto:

- orzeczenie o potrzebie kształcenia specjalnego – k. 26 i 39 akt Zespołu;
- ocena psychologiczna – k. 49-50 akt Zespołu.

D. T. niemal od urodzenia cierpi na autyzm i upośledzenie umysłowe. Pozostaje pod opieką psychiatry od 6 roku życia. Schorzenia czynią go osobą niepełnosprawną w stopniu umiarkowanym okresowo od 3 sierpnia 2019 r. do 31 sierpnia 2024 r. Niepełnosprawność D. T. wynika z całkowitej niezdolności do pracy oraz konieczności zapewnienia

mu częściowej okresowej pomocy innych osób w pełnieniu ról społecznych nie jest on niezdolny do samodzielnej egzystencji. D. T. powinien kontynuować naukę, w szczególności naukę zawodu. Może być w przyszłości zatrudniany w zakładzie aktywności zawodowej. Wymaga uczestnictwa w terapii zajęciowej

Dowód:

- historia choroby – k. 21-24 akt Zespołu;
- zaświadczenie lekarskie – k. 29 akt Zespołu;
- ocena psychologiczna – k. 33 akt Zespołu;
- ocena stanu zdrowia – k. 34 i 51 akt Zespołu
- opinia biegłej z zakresu psychiatrii M. Ś. – k. 31-35 i 48.

Sąd zważył, co następuje:

Orzekanie o stopniu niepełnosprawności jest regulowane przez ustawę z dnia 27 sierpnia 1997 r. o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych (jednolity tekst – Dz. U. z 2019 r., poz. 11172 z późn. zm.) oraz rozporządzenie Ministra Gospodarki, Pracy i Polityki Społecznej z dnia 15 lipca 2003 r. w sprawie orzekania o niepełnosprawności i stopniu niepełnosprawności (Dz. U. Nr 139, poz. 1328 ze zm.).

Art. 4 ust. 1-4 wyżej wymienionej ustawy stanowi, iż:

- do znacznego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji;
- do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającej czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych;
- do lekkiego stopnia niepełnosprawności zalicza się osobę o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną, lub mająca ograniczenia w pełnieniu ról społecznych dające się kompensować przy pomocy wyposażenia w przedmioty ortopedyczne, środki pomocnicze lub środki techniczne.

Przy czym niezdolność do samodzielnej egzystencji oznacza naruszenie sprawności organizmu w stopniu uniemożliwiającym zaspokajanie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Określone przez ustawę zasady ustalania stopnia niepełnosprawności precyzuje rozporządzenie z dnia z dnia 15 lipca 2003 r., zgodnie z którym:

- standardy w zakresie kwalifikowania do znacznego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające skutki naruszenia sprawności organizmu powodujące:

1) niezdolność do pracy - co oznacza całkowitą niezdolność do wykonywania pracy zarobkowej z powodu fizycznego, psychicznego lub umysłowego naruszenia sprawności organizmu;

2) konieczność sprawowania opieki - co oznacza całkowitą zależność osoby od otoczenia, polegającą na pielęgnacji w zakresie higieny osobistej i karmienia lub w wykonywaniu czynności samoobsługowych, prowadzeniu gospodarstwa domowego oraz ułatwiania kontaktów ze środowiskiem;

3) konieczność udzielania pomocy, w tym również w pełnieniu ról społecznych - co oznacza zależność osoby od otoczenia, polegającą na udzieleniu wsparcia w czynnościach samoobsługowych, w prowadzeniu gospodarstwa domowego, współdziałania w procesie leczenia, rehabilitacji, edukacji oraz w pełnieniu ról społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych.

Przy czym, przez długotrwałą opiekę i pomoc w pełnieniu ról społecznych rozumie się konieczność jej sprawowania przez okres powyżej 12 miesięcy w zakresie, o którym mowa w pkt 2 i 3.

- standardy w zakresie kwalifikowania do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności zawierają kryteria określające naruszenie sprawności organizmu powodujące:

1) czasową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza konieczność udzielenia pomocy, o której mowa w pkt 3 powyżej, w okresach wynikających ze stanu zdrowia;

2) częściową pomoc w pełnieniu ról społecznych, co oznacza wystąpienie co najmniej jednej okoliczności, o których mowa w pkt 3 powyżej.

Pojęcie „niezdolności do samodzielnej egzystencji” ma szeroki zakres przedmiotowy. Obejmuje bowiem opiekę, oznaczającą pielęgnację, czyli zapewnienie ubezpieczonemu możliwości poruszania się, odżywiania, zaspokajania potrzeb fizjologicznych, utrzymywania higieny osobistej itp. oraz pomoc w załatwianiu elementarnych spraw życia codziennego.

Chodzi więc o takie naruszenie sprawności organizmu, które uniemożliwia zaspokojenie bez pomocy innych osób podstawowych potrzeb życiowych za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację (art. 4 ust. 4 ustawy). Istotne jest, aby wskazane elementy występowały łącznie (tak Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 16 sierpnia 2005 r., sygn. akt I PK 11/05, OSNP 2006/11-12/181 oraz Sąd Apelacyjny w Katowicach w wyroku z dnia 6 marca 2003 r., sygn. akt II AUa 651/02, Pr. Pracy 2004/7-8/65, a nadto w wyroku z dnia 21 lutego 2002 r., III AUa 1333/01, OSA 2003/7/28).

Powyzsze, ugruntowane już stanowisko zostało podtrzymane przez judykaturę, w wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, sygn. akt III Aua 386/07, w którym to orzeczeniu za niezdolną do samodzielnej egzystencji uznano wyłącznie osobę wymagającą stałej pomocy przy chodzeniu, jedzeniu, ubieraniu się. Sąd ten wskazał, że utrudnienia w poruszaniu się o kulach, czy niemożność samodzielnego wyjścia z wanny są utrudnieniami niewystarczającymi do przyjęcia niezdolności do samodzielnej egzystencji – nie uzasadniają bowiem korzystania ze stałej lub długotrwałej opieki i pomocy. Stanowisko to podziela Sąd orzekający w niniejszej sprawie.

W niniejszej sprawie spornym pozostawał stopień niepełnosprawności, jakim skutkują występujące u odwołującego się schorzenia. D. T. kwestionował bowiem zaliczenie go przez W. N. w S. do umiarkowanego stopnia niepełnosprawności wskazując, że jego stan zdrowia skutkuje stopniem znacznym. Podnosił, że jest niezdolny do samodzielnej egzystencji. Pozostawała przy tym również kwestią sporną między stronami ocena potrzeb odwołującego się co do szkolenia zawodowego, odpowiedniego zatrudnienia i uczestnictwa w terapii zajęciowej.

Zebrany w sprawie materiał dowodowy nie dał podstaw do podzielenia stanowiska odwołującego się co do jego niezdolności do samodzielnej egzystencji, a co za tym idzie do zmiany zaskarżonego orzeczenia w zakresie stopnia niepełnosprawności.

Z przeprowadzonych przez przedstawicieli zarówno Powiatowego, jak i W. N. badań i wywiadów wynika, że stany chorobowe występujące u D. T. naruszają sprawność jego organizmu i powodują ograniczenia w pełnieniu ról

społecznych właściwych dla każdego człowieka, zależnych od wieku, płci, czynników społecznych i kulturowych. Zespół Wojewódzki podkreślał, że odwołujący się nie jest osobą zależną od otoczenia i nie wymaga udzielania stałej opieki lub pomocy w zaspokajaniu podstawowych potrzeb życiowych, za które uważa się przede wszystkim samoobsługę, poruszanie się i komunikację.

Okoliczności te wykluczają możliwość zakwalifikowania odwołującego się do osób o znacznym stopniu niepełnosprawności.

Spostrzeżenia Sądu i organu rentowego co do oceny stopnia niepełnosprawności odwołującego się potwierdziła biegła sądowa lekarz specjalista z zakresu psychiatrii M. Ś..

W opinii sądowno-lekarskiej przedłożonej Sądowi w dniu 2 września 2020 r. (k. 31-35) i uzupełnionej 17 grudnia 2020 r. (k. 48) biegłą stwierdziła, że autyzm i upośledzenie umysłowe stopnia umiarkowanego rozpoznane u D. T. powodują umiarkowany stopień niepełnosprawności w okresie od 3 sierpnia 2019 r. do 31 sierpnia 2024 r. Przemawia za tym konieczność udzielania pomocy małoletniemu w przygotowaniu posiłków, wykonywaniu czynności higienicznych, przemieszczaniu się do szkoły i sklepów oraz podnoszeniu jakości kontaktu z otoczeniem. Biegła zauważyła, że D. T. nie wymaga całkowitej opieki w samodzielnym poruszaniu się, samoobsłudze i komunikowaniu z otoczeniem. W odróżnieniu od Zespołów do Spraw Orzekania o Niepełnosprawności biegła stwierdziła, że małoletni powinien kontynuować naukę na poziomie szkoły specjalnej w kierunku przystosowania do pracy w warunkach pracy chronionej oraz brać udział w warsztatach terapii zajęciowej. Wymaga nauki zawodu, co będzie wiązało się z możliwością jego zatrudnienia w zakładzie aktywności zawodowej.

Żadna ze stron nie kwestionowała opinii biegłej.

Zdaniem Sądu opinia biegłej charakteryzuje się wszechstronnością, zrozumiałością i brakiem wewnętrznych sprzeczności, jak również wnikliwością w zakresie badania odwołującego się i rozpoznania jego dolegliwości. Wnioski opinii zostały przez biegłą wyciągnięte w sposób logiczny i odpowiedni do wyników przeprowadzonych badań oraz w oparciu o gruntowną analizę dostępnej dokumentacji medycznej. Stąd też, sporządzona przez biegłą opinia zasługuje, zdaniem Sądu, na przyjęcie za miarodajną dla wydania orzeczenia w sprawie w pełnym zakresie.

Biorąc pod uwagę zgromadzony w sprawie materiał dowodowy Sąd doszedł do wniosku, że zaskarżone orzeczenie pozostaje prawidłowe w zakresie określenia stopnia i czasu trwania niepełnosprawności D. T. i w tym zakresie odwołanie podlegało oddaleniu. Należało również oddalić żądanie strony odwołującej się w zakresie zmiany orzeczenia poprzez ustalenie konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji, ponieważ jak wskazano powyżej odwołujący się nie jest niezdolny do samodzielnej egzystencji i tym samym nie kwalifikuje się do znacznego stopnia niepełnosprawności. Ponadto ustalenie konieczności współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji nie jest uprawnione w przypadku korzystania przez D. T. z tego typu pomocy w ramach działania placówek zewnętrznych. W tym zakresie odwołujący się wymaga jedynie pomocy opiekunów w ułatwianiu kontaktu z odpowiednimi placówkami edukacyjnymi, leczniczymi i rehabilitacyjnymi. W konsekwencji Sąd w punkcie drugim wyroku, na podstawie art. 477¹⁴ § 1 k.p.c., oddalił odwołanie D. T. w zakresie żądania zmiany stopnia niepełnosprawności i ustalenia konieczności stałej lub długotrwałej opieki lub pomocy w związku ze znacznie ograniczoną możliwością samodzielnej egzystencji oraz konieczności stałego współdziałania na co dzień opiekuna dziecka w procesie jego leczenia, rehabilitacji i edukacji.

Zgodnie ze wskazaniem biegłej z zakresu psychiatrii Sąd uznał, że D. T. po ukończeniu nauki w podstawowej szkole specjalnej powinien mieć szansę kontynuowania nauki, w tym również w zakresie szkolenia zawodowego, w związku z czym może być w niedalekiej przyszłości zatrudniany w zakładzie aktywności zawodowej. Z kolei w związku z zaburzeniami sensorycznymi powinien uczestniczyć w terapii zajęciowej, ponieważ w tym zakresie edukacja szkolna może nie być wystarczająca. Dlatego też, w oparciu o treść art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd zmienił zaskarżone orzeczenie Zespołu jak w punkcie pierwszym wyroku.

ZARZĄDZENIE

1. (...)

2. (...)

3. (...)

(...)